

บทที่ ๑

บทนำ

๑. ความเป็นมาของปัญหา

ดินแดนลานนาไทย ซึ่งปัจจุบันอยู่ทางตอนเหนือของประเทศไทย รวมพื้นที่ ๘ จังหวัด คือ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา เชียงรายและแม่ฮ่องสอน เป็นดินแดนที่มีความเจริญรุ่งเรืองและมีวัฒนธรรมประเพณีของตนเองสืบย้อนไปได้ถึงเกือบพันปี ดินแดนนี้เป็นที่ตั้งของอาณาจักรใหญ่น้อย เป็นอิสระต่อกัน เช่น ฤๅษีและพะเยา เป็นต้น จนถึงสมัยพระยามังรายปฐมกษัตริย์ของราชวงศ์มังรายแห่งลานนาไทย ซึ่งได้รวบรวมเมืองใหญ่น้อยนี้เข้าด้วยกัน และขยายอาณาเขตไปจนถึงพม่าและตอนใต้ของจีน เป็นต้น ทำให้ดินแดนลานนาไทยมั่นคงในทางการเมือง และมีความเจริญรุ่งเรืองในทางประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้ได้ตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน เช่น ศาสนสถานต่าง ๆ พระพุทธรูป รวมทั้งวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ ซึ่งพบเป็นจำนวนมากในหอธรรมคารมวัดต่าง ๆ ในลานนาไทย

จากการสำรวจของสถาบันวิจัยสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๖ - ๒๕๒๔ ได้ค้นพบคัมภีร์ใบลานและสมุดข่อยจากวัดต่าง ๆ ในลานนาไทยถึง ๒๗๖,๐๐๗ ผูก ซึ่งสามารถแบ่งแยกเนื้อเรื่องออกเป็น ๑๑ ประเภท ได้แก่วรรณกรรมเกี่ยวกับพุทธศาสนา นิทานพื้นบ้าน กฎหมายโบราณ จริยธรรม ประวัติศาสตร์ ไทโรศาสตร์ โคลงกลอน คำราชา ลัทธิพิธีกรรม สยศาสตร์และอื่น ๆ

สมหมาย เปรมจิตต์. "โครงการสำรวจและถ่ายทอไมโครฟิล์มคัมภีร์ใบลานในภาคเหนือ สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่." (เอกสารประกอบ

วรรณกรรมดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นความเจริญของลานนาไทยในวิทยาการ
 ด้านต่าง ๆ ซึ่งจากวรรณกรรมเหล่านี้ ทำให้คนรุ่นหลัง เข้าใจถึงสภาพสังคมลานนาไทย
 โบราณได้ วรรณกรรมเหล่านี้ส่วนมากจะบันทึกด้วยอักษร เมือง หรืออักษรไทยยวน ซึ่ง
 คนรุ่นปัจจุบันส่วนใหญ่ไม่อาจ เข้าใจได้ แต่ปัจจุบันมีผู้สนใจวิจัยศึกษาวรรณกรรมลานนาไทย
 มากขึ้น เช่นมีผู้แปลถ่ายทอด เป็นอักษรไทยปัจจุบัน เป็นจำนวนหลายเรื่องหลายประเภท
 ค่อนข้าง แต่ถ้าเปรียบเทียบกับจำนวนคัมภีร์ที่ค้นพบดังกล่าวแล้ว นับว่ายังมีการศึกษา
 ค้นคว้าน้อยมาก

วรรณกรรมคำสอน เป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่พบไม่น้อยในลานนาไทย
 ปัจจุบันได้มีผู้ถ่ายทอดวรรณกรรมคำสอนลานนาไทย เป็นอักษรไทยปัจจุบันไว้หลายเรื่อง
 ดังนี้

พระลอสอนโลก เชียงใหม่ : สกว.การพิมพ์, ๒๕๐๒

โคลงเจ้าวิฑูรสอนหลาน สภา เปรียญและยุวพุทธศึกษาสมาคมลำพูน จัดพิมพ์
 ในงานฉลอง เปรียญลำพูน, ๒๕๑๕

โคลงวิฑูรสอนโลก เชียงใหม่ : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๑๘.

คำสอนพระยามังราย เชียงใหม่ : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๑๘.

ส่วนงานวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมคำสอนลานนาไทย มีเรื่องเดียว คือ "วิเคราะห์
 วรรณกรรมลานนาไทย เรื่อง เจ้าวิฑูรสอนหลาน และพระลอสอนโลก" โดยทรงศักดิ์
 ปรากฏวัฒนากุล ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร พ.ศ. ๒๕๑๘.

การสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง "วรรณกรรมลานนา" ณ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 เชียงใหม่, ๒๕๒๔), หน้า ๖ - ๘.

"คำสอนพระยามังราย" ซึ่งสถาบันวิจัยสังคมได้นำมาปริวรรต เป็นอักษรไทย ปัจจุบันต้นฉบับ เป็นสมุดข่อย มี ๓๓ หน้า แต่ละหน้ามี ๑๘ บรรทัด กว้าง ๒๕ เซนติเมตร ยาว ๓๘ เซนติเมตร ต้นฉบับสมุดข่อยนี้ได้มาจากวัดศรีโคมคำ จังหวัดพะเยา ซึ่ง พระราชโสภณธรรมมุนี เจ้าอาวาสวัดศรีโคมคำ ได้มาจากวัดสุวรรณศูหา อำเภอคอกคำใต้ จังหวัดเชียงราย เดิมเป็นของพระครูบากา ซึ่งเป็นพระที่มีอายุพรรษามาก และได้มรณภาพแล้ว ปัจจุบันสมุดข่อยเรื่อง "คำสอนพระยามังราย" นี้ยังคงอยู่ที่วัดศรีโคมคำ

ในสมุดข่อยซึ่งบันทึกเรื่อง "คำสอนพระยามังราย" นี้ ได้รวบรวมคำสอนเรื่องอื่น ๆ ไว้ด้วยเช่น "ปุจฉาวิสัชนา" "ธรรมศาสนโลก" นอกจากนี้เป็นเรื่องสั้น ๆ ชื่อว่า "สิ่งที่ก่อให้เกิดความสุข" "สิ่งที่ก่อให้เกิดคุณความดี" และ "สิ่งที่ก่อให้เกิดความวิบัติ" และเรื่อง "โลกหน้า" ซึ่งเป็นการทำนายอนาคตของสังคม คล้าย "เพลงยาวพยากรณ์กรุงศรีอยุธยา" การบันทึกเรื่องต่าง ๆ ข้างต้น ผู้บันทึกจะเขียนติดต่อกันไปโดยไม่มีการเว้นวรรค หรือขึ้นย่อหน้าใหม่ แต่จะมีเครื่องหมายที่แสดงให้รู้ว่า จบตอน จบเรื่องและขึ้นเรื่องใหม่

การบันทึกเรื่อง "คำสอนพระยามังราย" น่าจะเป็นการรวบรวมคำสอนหรือภาพึกที่ซึกันอยู่ในสังคมเข้าไว้ในเรื่องเดียวกัน ทั้งนี้เพราะวิธีการเขียนบางตอนแตกต่างกัน จึงอาจเป็นไปได้ว่า มิได้บันทึกในคราวเดียวกัน และ เรื่องนี้คงมีการคัดลอกสืบต่อกันมา เพราะปรากฏว่ามีความคลาดเคลื่อนทางภาษามาก เช่น เขียนคำไม่ถูกต้องหรือมีบางตอนขาดหายไป เป็นต้น

คำสอนพระยามังราย (เชียงใหม่ : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๑๘), หน้า คำนำ.

ผู้วิจัยเห็นว่า วรรณกรรมคำสอน ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสอนคน
 ในสังคม อาจสะท้อนให้เห็นบรรทัดฐานและค่านิยมของสังคมได้ นอกจากนี้ยังสะท้อน
 ให้เห็นสภาพสังคมในยุคสมัยที่เขียนวรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ อีกด้วย การศึกษา เรื่อง
 "คำสอนพระยามังราย" ซึ่งเป็นวรรณกรรมคำสอนของลานนาไทย จึงน่าจะสะท้อน
 บรรทัดฐาน ค่านิยมและสภาพสังคมลานนาไทยโบราณได้

ความมุ่งหมายในการวิจัย

- ๑. เพื่อศึกษา "คำสอนพระยามังราย" ด้านรูปแบบ ได้แก่วิธีการนำเสนอ
 และลักษณะคำประพันธ์
- ๒. เพื่อศึกษา "คำสอนพระยามังราย" ด้านเนื้อหา

วิธีดำเนินการวิจัย

- ๑. ศึกษา "คำสอนพระยามังราย" ฉบับปริวรรต
- ๒. เดินทางไปจังหวัดพะเยา เพื่อขอคัดลอกต้นฉบับสมุดข่อย "คำสอนพระย
 มังราย" เปรียบเทียบและตรวจสอบฉบับจริงและฉบับปริวรรต
- ๓. วิเคราะห์ "คำสอนพระยามังราย" ด้านรูปแบบและเนื้อหา
- ๔. ศึกษา เอกสารที่เกี่ยวข้อง
- ๕. สรุปผลการวิจัย

